Rhestr Termau, Diffiniadau a Deddfwriaeth Diogelu Data Ysgolion Dwyieithog

Schools Data Protection Bilingual Glossary, Definitions and Legislation

(Fersiwn 3, Tachwedd 2022 / *Version 3, November 2022*)

Geiriau a Termau / *Words and Terms*

Diffiniad	**Geiriau a Termau / *Words and Terms***	***Definition***
Casglu, meddiannu, cofnodi, trefnu, strwythuro, storio, dargadw, diwygio, addasu, altro, adennill, ymgynghori, lledaenu, cyfyngu, datgelu, dinistrio, dileu gwybodaeth neu ei defnyddio neu wneud unrhyw beth â hi.	**Prosesu gwybodaeth** ***Processing information***	*Collecting, obtaining, recording, organising, structuring, storing, retaining, amending, adapting, altering, retrieving, consulting, disseminating, restricting, disclosing, destroying, erasing information or using or doing anything with it.*
Mathau o Wybodaeth / *Types of Information*		
Unrhyw wybodaeth ynglŷn ag unigolyn naturiol yr adnabyddir neu y gellir ei adnabod yn uniongyrchol neu'n anuniongyrchol drwy'r wybodaeth honno. Gellir ei storio'n ddigidol, ar gyfrifiadur, neu mewn systemau ffeilio ar bapur.	**Data personol** ***Personal data***	Any information relating to an identified or identifiable natural person that can be identified either directly or indirectly from that information. This can be stored electronically, on a computer, or in paper-based filing systems.
Gwybodaeth ynglŷn â hil, tarddiad ethnig, barn wleidyddol, credoau crefyddol neu athronyddol, aelodaeth undeb llafur (neu ddiffyg aelodaeth), gwybodaeth enetig, gwybodaeth fiometreg (i adnabod unigolyn) unigolyn, a gwybodaeth ynglŷn ag iechyd, bywyd rhywiol neu ogwydd rhywiol unigolyn. Data categori arbennig yw data personol sydd angen amddiffyniad bellach oherwydd ei fod yn sensitif.	**Data categori arbennig** ***Special category data***	*Information about an individual's race, ethnic origin, political opinions, religious or philosophical beliefs, trade union membership (or non-membership), genetics information, biometric information (where used to identify an individual) and information concerning an individual's health, sex life or sexual orientation. Special category data is personal data that needs more protection because it is sensitive.*
Gwybodaeth bersonol yn ymwneud ag euogfarnau, troseddau, honiadau, achosion troseddol, a mesurau diogelwch cysylltiedig.	**Gwybodaeth am gofnodion troseddol** ***Criminal records information***	*Personal information relating to criminal convictions and offences, allegations, proceedings, and related security measures.*
Data personol sy'n gysylltiedig ag iechyd	**Data ynghylch iechyd**	*Personal data related to the physical or mental health of*

corfforol neu feddyliol person naturiol, gan gynnwys darpariaeth gwasanaethau gofal iechyd, sy'n datgelu gwybodaeth am statws iechyd ef neu hi.	***Data concerning health***	*a natural person, including the provision of health care services, which reveal information about his or her health status.*
Trydydd parti yw rhywun nad yw'n rheolwr data, yn brosesydd data nac yn wrthrych i'r data.	**Gwybodaeth Trydydd Parti** ***Third-party information***	*A third party is somebody who is not the data controller, the data processor or the data subject.*
Data personol sy'n ymwneud â nodweddion genetig person a etifeddwyd neu a gaffaelwyd sy'n rhoi gwybodaeth unigryw am ffisioleg neu iechyd y person naturiol hwnnw ac sy'n deillio, yn benodol, o ddadansoddiad o sampl biolegol gan y person naturiol dan sylw.	**Data genetig** ***Genetic data***	*Personal data relating to the inherited or acquired genetic characteristics of a natural person which give unique information about the physiology or the health of that natural person and which result, in particular, from an analysis of a biological sample from the natural person in question*.
Data personol sy'n deillio o brosesu technegol penodol sy'n ymwneud â nodweddion corfforol, ffisiolegol neu ymddygiadol person naturiol, sy'n caniatáu neu'n cadarnhau adnabyddiaeth unigryw'r person naturiol hwnnw, megis delweddau wyneb neu ddata dactyloscopig. Mae cydnabyddiaeth ôl bys yn enghraifft o ddata dactyloscopig.	**Data biometrig** ***Biometric data***	*Personal data resulting from specific technical processing relating to the physical, physiological or behavioural characteristics of a natural person, which allow or confirm the unique identification of that natural person, such as facial images or dactyloscopic data. Fingerprint recognition is an example of dactyloscopic data.*
Mae technoleg adnabod wynebau byw (LFR), a elwir hefyd yn dechnoleg adnabod wynebau awtomatig, yn adnabod pobl mewn fideo mewn amser real, gan ddefnyddio set o ffotograffau fel cyfeiriad. Mae camerâu gwyliadwriaeth adnabod wynebau yn sganio'r holl wynebau y gallant eu gweld mewn torf i wirio hunaniaeth pobl yn erbyn cronfa ddata mewn amser real.	**Adnabod Wynebau Byw (LFR)** ***Live Facial Recognition (LFR)***	*Live facial recognition (LFR) technology, also known as automatic facial recognition, identifies people in a video in real time, using a set of photographs as a reference. Facial recognition surveillance cameras scan all the faces they can see in a crowd to check people's identity against a database in real-time.*

Rolau Diogelu Data / *Data Protection Roles*		
Y bobl neu'r sefydliadau sy'n pennu'r pwrpasau dros brosesu data personol, ac ym mha fodd y caiff ei brosesu. Mae gan y rheolydd data gyfrifoldeb i sefydlu ymarferion a pholisïau yn unol â deddfwriaeth. Yr ysgol yw'r rheolydd data.	**Rheolydd data** ***Data controller***	*The people, or organisations, which determine the purposes for which, and the manner in which, any personal data is processed. The data controller has a responsibility to establish practices and policies in line with legislation. The school is the data controller.*
Yn cynnwys unrhyw berson sy'n prosesu data personol ar ran rheolydd data (heblaw am y sawl sy'n gyflogedig gan y rheolydd data). Gall proseswyr data gynnwys cyflenwyr sy'n ymdrin â data personol ar ran yr ysgol.	**Proseswyr data** ***Data processors***	*Includes any person who processes personal data on behalf of a data controller (other than the employee of the data controller). Data processors could include suppliers which handle personal data on behalf of the school.*
Unrhyw drydydd parti a benodir i brosesu data personol ar ran y prosesydd data.	**Is-brosesydd** ***Sub-processor***	*Any third party appointed to process personal data on behalf of the data processor.*
Yr unigolyn y mae'r wybodaeth bersonol yn ymwneud ag ef.	**Gwrthrych y data** ***Data subject***	*The individual to whom the personal information relates.*
Yn cynnwys gweithwyr sydd â'u gwaith yn ymwneud â data personol. Mae gan ddefnyddwyr data ddyletswydd i ddiogelu'r wybodaeth y maent yn ymdrin â hi drwy ddilyn polisïau diogelu data a diogelwch bob amser. Mae staff a gyflogir gan ysgolion yn ddefnyddwyr data.	**Defnyddwyr data** ***Data users***	*Includes employees whose work involves using personal data. Data users have a duty to protect the information they handle by following data protection and security policies at all times. Staff employed within schools are data users.*
Mae SDD yn helpu i fonitro cydymffurfiaeth fewnol, hysbysu a chynghori ar rwymedigaethau diogelu data, rhoi cyngor ynghylch Asesiadau Effaith Diogelu Data (DPIAau) a gweithredu fel pwynt cyswllt ar gyfer gwrthrychau data a'r awdurdod goruchwylio.	**Swyddog Diogelu Data** ***Data Protection Officer***	*A DPO assists to monitor internal compliance, inform and advise on data protection obligations, provide advice regarding Data Protection Impact Assessments (DPIAs) and act as a contact point for data subjects and the supervisory authority.*
Termau yn berthnasol i brosesu data / *Terms relating to data processing*		

Mae sail gyfreithiol yn golygu, os yw sefydliad am brosesu data personol, fod angen nodi seiliau cyfreithiol penodol ar gyfer prosesu fel y'u diffinnir yn Erthygl 6 UK GDPR ac Erthygl 9 UK GDPR.	**Sail gyfreithiol** ***Legal basis***	*Legal basis means that if an organisation wants to process personal data, there is a need to identify specific legal grounds for the processing as defined in Article 6 UK GDPR and Article 9 UK GDPR.*
Gan y gwrthrych data yn golygu unrhyw arwydd rhydd, penodol, gwybodus a diamwys o ddymuniadau gwrthrych y data y mae ef neu hi, drwy ddatganiad neu drwy gam cadarnhaol clir, yn arwydd o gytundeb i brosesu data personol sy'n ymwneud ag ef neu hi. Mae'r baich o ddangos caniatâd ar y rheolydd data.	**Caniatâd** ***Consent***	*Of the data subject means any freely given, specific, informed and unambiguous indication of the data subject's wishes by which he or she, by a statement or by a clear affirmative action, signifies agreement to the processing of personal data relating to him or her. The burden of demonstrating consent is on the data controller.*
Ystyr Cymalau Enghreifftiol yw'r cymalau cytundebol a gyhoeddwyd gan y Comisiwn Ewropeaidd i lunio trosglwyddiadau data gan Reolyddion a sefydlwyd yn yr EEA i Reolyddion a sefydlwyd y tu allan i'r EEA.	**Cymalau Enghreifftiol** ***Model Clauses***	*Model Clauses means the contractual clauses issued by the European Commission to frame data transfers from Controllers established in the EEA to Controllers established outside of the EEA.*
Termau yn berthnasol i Risg / *Terms relating to Risk*		
Effaith ansicrwydd ar amcanion. Risgiau i unigolion: y potensial am ddifrod neu drallod. Nodweddir risg yn aml gan gyfeirio at "ddigwyddiadau" a "chanlyniadau" posibl, neu gyfuniad o'r rhain.	**Risg** ***Risk***	*Effect of uncertainty on objectives. Risks to individuals: the potential for damage or distress. Risk is often characterised by reference to potential "events" and "consequences", or a combination of these.*
Adnabyddiad a dadansoddiad o risgiau i amcanion busnes y sefydliad.	**Asesiad Risg** ***Risk Assessment***	*The identification and analysis of risks to the organisation's business objectives.*
Beth fyddai canlyniadau'r risg pe bai'n digwydd. Effaith yn cael ei ystyried fel un sy'n cael effaith uniongyrchol neu effaith yn y dyfodol.	**Effaith** ***Impact***	*What are the consequences of the risk were it to occur. Impact is considered as having either an immediate effect or a future effect.*

Pa mor debygol yw'r risg o ddigwydd – ansicrwydd, siawns a thebygolrwydd.	**Tebygolrwydd** ***Likelihood***	*How likely is it that the risk will occur- uncertainty, chance and probability.*
Mesur sy'n addasu risg.	**Rheolaeth** ***Control***	*Measure that is modifying risk.*
Termau yn berthnasol i fesurau diogelwch / *Terms relating to security measures*		
Y broses lle prosesir gwybodaeth bersonol mewn ffordd na ellir ei defnyddio i adnabod unigolyn heb ddefnyddio gwybodaeth ychwanegol, a gadwir ar wahân ac yn amodol ar fesurau technegol a sefydliadol i sicrhau na ellir priodoli gwybodaeth bersonol i unigolyn a ellir ei adnabod.	**Ffugenwau** ***Pseudonymised***	*The process by which personal information is processed in such a way that it cannot be used to identify an individual without the use of additional information, which is kept separately and subject to technical and organisational measures to ensure that the personal information cannot be attributed to an identifiable individual.*
Cael gwared â gwybodaeth a ellir ei defnyddio i adnabod rhywun oddi ar rywbeth (megis data cyfrifiadur) fel na ellir gwybod beth oedd y ffynhonnell wreiddiol na'i hadnabod.	**Gwybodaeth Dienw** ***Anonymised***	*To remove identifying information from something (such as computer data) so that the original source cannot be known or identified.*
Mae amgryptio data yn ddull diogelwch lle mae gwybodaeth yn cael ei hamgodio a dim ond defnyddiwr sydd â'r allwedd amgryptio gywir y gall gael gafael ar neu ddadgryptio data. Mae data wedi'i amgryptio yn ymddangos wedi'i sgramblo neu'n annarllenadwy i berson neu endid sy'n cael mynediad heb ganiatâd.	**Amgryptio** ***Encryption***	*Data encryption is a security method where information is encoded and can only be accessed or decrypted by a user with the correct encryption key. Encrypted data appears scrambled or unreadable to a person or entity accessing without permission.*
Dilysu yw'r broses o benderfynu a yw rhywun (neu rywbeth) yn bwy (neu beth) y mae'n honni ei fod.	**Dilysu** ***Authentication***	*Authentication is the process of determining if someone (or something) is who (or what) it claims to be.*
Mae dilysu dau ffactor, wedi'i dalfyrio i 2FA, yn broses ddilysu sy'n gofyn am ddau ffactor dilysu gwahanol i	**Dilysu ddau ffactor (2FA)**	*Two-factor authentication, abbreviated as 2FA, is an authentication process that requires two different*

sefydlu hunaniaeth - mae'n golygu ei gwneud yn ofynnol i ddefnyddiwr brofi ei hunaniaeth mewn dwy ffordd wahanol cyn rhoi mynediad iddynt i system.	***Two-factor authentication (2FA)***	*authentication factors to establish identity- it means requiring a user to prove their identity in two different ways before granting them access to a system.*
Termau yn berthnasol i ddiogelwch a digwyddiadau seibr / *Terms relating to cyber security and incidents*		
Cyfeiria seiberddiogelwch at y corff o dechnolegau, prosesau ac arferion sydd wedi'u cynllunio i ddiogelu rhwydweithiau, dyfeisiau, rhaglenni a data rhag ymosodiad, difrod neu fynediad heb awdurdod.	**Seiberddiogelwch** ***Cyber security***	*Cyber security refers to the body of technologies, processes, and practices designed to protect networks, devices, programs, and data from attack, damage, or unauthorised access.*
Mae ymosodiad seiber yn ymosodiad a gychwynnir o gyfrifiadur yn erbyn gwefan, system gyfrifiadurol neu gyfrifiadur unigol (gyda'i gilydd, cyfrifiadur) sy'n peryglu cyfrinachedd, uniondeb neu argaeledd y cyfrifiadur neu'r wybodaeth a gedwir arno.	**Ymosodiad Seiber** ***Cyber attack***	*A cyber-attack is an attack initiated from a computer against a website, computer system or individual computer (collectively, a computer) that compromises the confidentiality, integrity or availability of the computer or information stored on it.*
Mae haciwr yn unigolyn sy'n defnyddio cyfrifiadur, rhwydweithio neu sgiliau eraill i oresgyn problem dechnegol ac sy'n cael mynediad anghyfreithlon i wybodaeth mewn system gyfrifiadurol ac weithiau'n ymyrryd â hi.	**Hacwyr** ***Hackers***	*A hacker is an individual who uses a computer, networking or other skills to overcome a technical problem and who illegally gains access to and sometimes tampers with information in a computer system.*
Heb hawl cyfreithlon.	**Anawdurdodedig** ***Unauthorised***	*Without a legitimate right.*
Achos potensial o ddigwyddiad dieisiau, y gall arwain at niwed i system neu sefydliad.	**Bygythiad** ***Threat***	*Potential cause of an unwanted incident, which can result in harm to a system or organisation.*
Mae sgamwyr yn anfon e-byst ffug at filoedd o bobl yn gofyn am wybodaeth sensitif (fel manylion banc) neu'n cynnwys dolenni i wefannau drwg. Mae nhw'n gwneud hyn i ddwyn manylion er mwyn eu gwerthu neu o bosibl i gyrchu	**Gwe-rwydo** ***Phishing***	*Scammers send fake e-mails to thousands of people asking for sensitive information (such as bank details) or containing links to bad websites. They do this to steal details to sell or perhaps to access*

gwybodaeth sydd yn cael ei ddal gan sefydliadau.		*information held by organisations.*
Meddalwedd sydd wedi'i gynllunio'n benodol i darfu, difrodi neu gael mynediad heb awdurdod i system gyfrifiadurol.	**Drwgwedd** ***Malware***	*Software that is specifically designed to disrupt, damage, or gain unauthorised access to a computer system.*
Term rhithwir ar gyfer mentro neu anfon negeseuon ymfflamychol mewn e-bost.	**Fflamio** ***Flaming***	*A virtual term for venting or sending inflammatory messages in an e-mail.*
Negeseuon amherthnasol neu ddigymell a anfonir dros y rhyngrwyd/e-bost, fel arfer at nifer fawr o ddefnyddwyr, at ddibenion hysbysebu, gwe-rwydo, lledaenu drwgwedd, ac ati.	**Sbam** ***Spam***	*Irrelevant or unsolicited messages sent over the internet/e-mail, typically to a large number of users, for the purposes of advertising, phishing, spreading malware, etc.*
Mae firws cyfrifiadurol yn fath o raglen gyfrifiadurol faleisus, sydd, pan gaiff ei gweithredu, yn ailadrodd ei hun ac yn mewnosod ei chod ei hun. Pan wneir yr atgynhyrchu, mae'r cod hwn yn heintio'r ffeiliau a'r rhaglenni arall sy'n bresennol ar y system.	**Firws Cyfrifiadurol** ***Computer Virus***	*A computer virus is a kind of malicious computer program, which when executed, replicates itself and inserts its own code. When the replication is done, this code infects the other files and program present on the system.*
Meddalwedd sy'n galluogi defnyddiwr i gael gwybodaeth gudd am weithgareddau cyfrifiadurol un arall drwy drosglwyddo data'n gudd o'u gyriant caled.	**Ysbïwedd** ***Spyware***	*Software that enables a user to obtain covert information about another's computer activities by transmitting data covertly from their hard drive.*
Rhaglen a gynlluniwyd i dorri diogelwch system gyfrifiadurol tra'n cyflawni rhywfaint o swyddogaeth ddiniwed.	**Trojan horses**	*A program designed to breach the security of a computer system while ostensibly performing some innocuous function.*
Unrhyw ddefnydd o gyfryngau cymdeithasol neu dechnoleg cyfathrebu i fwlio unigolyn neu grŵp.	**Bwlio seibr** ***Cyber bullying***	*Any use of social media or communication technology to bully an individual or group.*
Termau yn berthnasol i Technoleg Gwybodaeth / *Terms relating to Information Technology*		
Cyfrifiaduron prosesu gwybodaeth neu systemau cyfathrebu data.	**Systemau Gwybodaeth** ***Information Systems***	*Information processing computers or data communication systems.*
Mae storio cwmwl yn fodel cyfrifiadura cwmwl lle caiff	**Storio cwmwl**	*Cloud storage is a cloud computing model in which*

data ei storio ar weinyddion o bell a gyrchir o'r rhyngrwyd, neu "gwmwl". Mae'n cael ei gynnal, ei weithredu a'i reoli gan ddarparwr gwasanaeth storio cwmwl ar weinyddion storio sy'n cael eu hadeiladu ar dechnegau rhithiol.	***Cloud storage***	*data is stored on remote servers accessed from the internet, or "cloud." It is maintained, operated and managed by a cloud storage service provider on storage servers that are built on virtualisation techniques.*
Mae'r gair "ap" yn dalfyriad ar gyfer *"application"* yn y Saesneg. Mae'n ddarn o feddalwedd sy'n gallu rhedeg drwy borwr gwe neu all-lein ar gyfrifiadur, ac ar ffôn clyfar, tabled neu ddyfeisiau electronig eraill.	**Ap** ***App***	*The word "app" is an abbreviation for "application." It is a piece of software that can run through a web browser or offline on a computer, and on a smartphone, tablet or other electronic devices.*
Mae system etifeddiaeth, a elwir hefyd yn blatfform etifeddiaeth (*legacy platform*), yn un sy'n seiliedig ar dechnoleg neu offer sydd wedi darfod.	**System Etifeddiaeth** ***Legacy System***	*A legacy system, also known as a legacy platform, is one that is based on obsolete technology or equipment.*
Unrhyw blatfform ar-lein sy'n cynnig rhyngweithio amser real rhwng y defnyddiwr ac unigolion neu grwpiau eraill. Mae enghreifftiau'n cynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i lwyfannau cyfathrebu, fforymau trafod ar-lein, blogiau, mannau cydweithredol, gwasanaethau rhannu cyfryngau, apiau micro-flogio a defnyddio gwe-gamerâu.	**Cyfryngau cymdeithasol** ***Social media***	*Any online platform that offers real-time interaction between the user and other individuals or groups. Examples include, but are not limited to communication platforms, online discussion forums, blogs, collaborative spaces, media sharing services, micro-blogging applications and the use of webcams.*
Mae dysgu cyfunol yn ddull cyfarwyddiadol sy'n cynnwys cyfuniad o weithgareddau dysgu ar-lein ac wyneb yn wyneb. Er enghraifft, gall myfyrwyr gwblhau aseiniadau hunan-gyflymder ar-lein erbyn dyddiad penodol ac yna cyfarfod ar y safle neu ar-lein ar gyfer gweithgareddau dysgu ychwanegol.	**Dysgu Cyfunol** ***Blended learning***	*Blended learning is an instructional approach that includes a combination of online and in-person learning activities. For example, students can complete online self-paced assignments by a certain date and then meet on-site or online for additional learning activities.*
Pan fydd dysgwyr yn cymryd rhan mewn cwrs dysgu ar-lein ar yr un pryd ond mewn	**Dysgu cydamserol (dysgu ar y pryd)**	*When learners participate in an online learning course at the same time but in*

gwahanol leoliadau, fe'i gelwir yn ddysgu cydamserol. Mae dysgu cydamserol yn caniatáu i ddysgwyr ryngweithio â'r hyfforddwr a chyfranogwyr eraill. Gwneir hyn drwy feddalwedd sy'n creu ystafell ddosbarth rithiol.	***Synchronous learning (simultaneous learning)***	*different locations, it is known as synchronous learning. Synchronous learning allows learners to interact with the instructor and other participants. This is done through software that creates a virtual classroom.*
Mae dysgu anghydamserol yn ddull o addysg lle mae disgyblion yn dysgu'r un cynnwys o wahanol leoedd (daearyddol) ac ar wahanol adegau. Gall disgyblion gael gafael ar ddeunyddiau, gofyn cwestiynau, ac ymarfer eu medrau ar unrhyw adeg sy'n gweithio iddyn nhw.	**Dysgu anghydamserol (dysgu nad yw'n ddysgu ar y pryd)** ***Asynchronous learning (non-simultaneous learning)***	*Asynchronous learning is an approach to education where pupils learn the same content from different (geographic) places and at different times. Pupils can access materials, ask questions, and practice their skills at any time that works for them.*
Mae'r ystafell ddosbarth rithiol yn cyfeirio at amgylchedd dysgu ystafell ddosbarth ddigidol sy'n digwydd dros y rhyngrwyd yn hytrach nag mewn ystafell ddosbarth ffisegol. Fe'i gweithredir drwy feddalwedd sy'n caniatáu i athro a myfyrwyr ryngweithio.	**Ystafell ddosbarth rithiol** ***Virtual classroom***	*The virtual classroom refers to a digital classroom learning environment that takes place over the internet rather than in a physical classroom. It is implemented through software that allows a teacher and students to interact.*
Mae cyfryngau ffrydio yn cyfeirio at fideo a sain sy'n cael ei lawrlwytho i gyfrifiadur o'r rhyngrwyd fel llif parhaus o ddata ac sy'n cael ei chwarae wrth iddo gyrraedd y cyfrifiadur cyrchfan.	**Cyfryngau ffrydio** ***Streaming media***	*Streaming media refers to video and audio that is downloaded to a computer from the internet as a continuous stream of data and is played as it reaches the destination computer.*
Gofodau ar y rhyngrwyd (safleoedd/tudalennau) lle gallwch gwrdd â phobl eraill a sgwrsio, naill ai mewn amser real (ystafelloedd sgwrsio a sgwrsio byw) neu drwy negeseuon a byrddau negeseuon.	**Gofod cymdeithasol ar-lein** ***Online social space***	*Internet areas (sites/pages) where you can meet other people and chat, either in real-time (chatrooms and live chat) or via messages and message boards.*
System wybodaeth ar y rhyngrwyd yw'r We Fyd-eang sy'n caniatáu i ddogfennau gael eu cysylltu â dogfennau eraill drwy ddolenni hyperdestun, gan alluogi'r	**Gwe Fyd-eang (www.)** ***World Wide Web (www.)***	*World Wide Web is an information system on the internet which allows documents to be connected to other documents by hypertext links, enabling the*

defnyddiwr i chwilio am wybodaeth drwy symud o un ddogfen i'r llall.		*user to search for information by moving from one document to another.*
Podlediad yw'r arfer o ddefnyddio'r rhyngrwyd i sicrhau bod recordiadau digidol o ddarllediadau ar gael i'w lawrlwytho i gyfrifiadur neu ddyfais symudol.	**Podledu** ***Podcasting***	*Podcasting is the practice of using the internet to make digital recordings of broadcasts available for downloading to a computer or mobile device.*
Tudalen we sy'n cynnwys ffenestr lle gallwch deipio testun i alluogi sgwrs 'amser real' ar ffurf testun gydag unigolion neu grwpiau bach.	**Ystafell sgwrsio** ***Chatroom***	*A web page that contains a window into which you can type text to enable a 'real-time' conversation in text form with individuals or small groups.*
Gwefan lle mae cofnodion rheolaidd yn cael eu gwneud ar ffurf cyfnodolyn neu ddyddiadur ar-lein. Mae Blog neu 'log gwe' yn aml yn cynnig sylwebaeth neu newyddion ar bwnc penodol tra bod Flog yn defnyddio fideo i ddogfennu eu bywydau bob dydd fel dyddiadur fideo parhaus. Trefnir blogiau yn gronolegol fel arfer a chyda llai o ffurfioldeb na gwefan. Mae llawer o flogiau'n derbyn ac yn ymateb i sylwadau.	**Blog / Flog** ***Blog / Vlog***	*A website where regular entries are made in the form of an on-line journal or diary. A Blog or 'web log' often offers commentary or news on a particular subject whilst Vlog uses video to document their daily lives as an ongoing video diary. Blogs are usually arranged chronologically and with less formality than a website. Many blogs accept and respond to comments.*
Gwefan neu adnodd tebyg sy'n caniatáu i ddefnyddwyr ychwanegu a golygu cynnwys gyda'i gilydd.	**Wici** ***Wiki***	*A website or similar resource that allows users to add and edit content collectively.*
Pecyn meddalwedd neu ap symudol am ddim yw porwr sy'n dangos tudalennau gwe, graffeg a'r rhan fwyaf o gynnwys ar-lein. Mae meddalwedd porwr wedi'i gynllunio'n benodol i drosi cod cyfrifiadurol HTML ac XML yn ddogfennau y gellir eu darllen gan bobl. Mae porwyr yn dangos tudalennau gwe.	**Porwr** ***Browser***	*A browser is a free software package or mobile app that displays web pages, graphics, and most online content. Browser software is specifically designed to convert HTML and XML computer code into human-readable documents. Browsers display web pages.*
Tudalen we yw'r hyn sydd i'w weld mewn porwr gwe pan	**Tudalen We**	*A web page is what can be seen in a web browser*

fydd ar y rhyngrwyd. Gall tudalennau gynnwys testun, ffotograffau, delweddau, diagramau, dolenni, hysbysebion, a mwy ar unrhyw dudalen a welir.	***Web Page***	*when on the internet. Pages may include text, photos, images, diagrams, links, advertisements, and more on any page that is viewed.*
URLau yw cyfeiriadau tudalennau a ffeiliau gwe ar borwr.	**URL**	*URLs are the web browser addresses of internet pages and files.*
Mae fideo-gynadledda yn delegyfathrebu ar ffurf fideo-gynhadledd sef cynnal cynhadledd ymysg pobl mewn lleoliadau anghysbell drwy gyfrwng signalau sain a fideo a drosglwyddir.	**Fideo-gynadledda** ***Videoconferencing***	*Videoconferencing is telecommunication in the form of a videoconference which is the holding of a conference among people at remote locations by means of transmitted audio and video signals.*
Mae PDA yn gyfrifiadur sy'n ffitio yng nghledr eich llaw i helpu i gasglu gwybodaeth fel cysylltiadau, apwyntiadau, ffeiliau a rhaglenni.	**Cymhorthion digidol personol (PDAau)** ***Personal digital aids (PDAs)***	*PDA is a computer that fits in the palm of your hand to help collect such information as contacts, appointments, files, and programs.*
Mae lawrlwytho yn derm eang sy'n disgrifio trosglwyddo rhywbeth ar y rhyngrwyd neu'r We Fyd-eang i gyfrifiadur neu ddyfais arall. Fel arfer, mae llwytho i lawr yn gysylltiedig â chaneuon, cerddoriaeth a ffeiliau meddalwedd.	**Lawrlwytho** ***Downloading***	*Downloading is a broad term that describes transferring something on the internet or the World Wide Web to a computer or another device. Commonly, downloading is associated with songs, music, and software files.*
System dechnegol yw Bluetooth sy'n caniatáu i bobl gyfnewid gwybodaeth a data gan ddefnyddio gwahanol fathau o ddyfeisiau electronig fel cyfrifiaduron, ffonau symudol, argraffwyr, camerâu fideo ac ati heb ddefnyddio gwifrau.	**Bluetooth**	*Bluetooth is a technical system that allows people to exchange information and data using different types of electronic devices such as computers, mobile phones, printers, video cameras, etc. without using wires.*
Termau yn berthnasol i E-byst / *Terms relating to E-mails*		
Negeseuon a ddosberthir drwy ddulliau electronig gan un defnyddiwr cyfrifiadur i un neu fwy o dderbynwyr drwy rwydwaith. Yn ogystal â chynnwys testunol, mae e-bost yn caniatáu i'r anfonwr anfon ffotograffau, fideo neu	**E-bost** ***E-mail***	*Messages distributed by electronic means from one computer user to one or more recipients via a network. In addition to textual content, e-mail allows the sender to send photographs, video or*

glipiau sain ar ffurf neu ffeiliau digidol.		*sound clips in digital form or files.*
Y gyrchfan y cyflwynir negeseuon post electronig iddi. Mae'n cyfateb i flwch llythyrau yn y system bost.	**Blwch Post** ***Mailbox***	*The destination to which electronic mail messages are delivered. It is the equivalent of a letter box in the postal system.*
Termau yn berthnasol i CCTV / *Terms relating to CCTV*		
Monitro symudiadau ac ymddygiad unigolion; gall hyn gynnwys fideo, sain neu ffilm fyw. At ddibenion y polisi hwn, dim ond fideos fydd yn berthnasol.	**Gwyliadwraeth** ***Surveillance***	*Monitoring the movements and behaviour of individuals; this can include video, audio or live footage. For the purpose of this policy, only video footage will be applicable.*
Unrhyw ddefnydd o wyliadwriaeth nad yw ei hawdurdod yn dod o dan *Ddeddf Rheoleiddio Pwerau Ymchwilio 2000.*	**Gwyliadwraeth Agored** ***Overt surveillance***	*Any use of surveillance for which authority does not fall under the Regulation of Investigatory Powers Act 2000.*
Unrhyw ddefnydd o wyliadwriaeth nad yw'n cael ei rannu'n fwriadol â'r gwrthrychau y mae'n eu recordio. Ni fydd gwrthrychau'n cael gwybod am wyliadwriaeth o'r fath.	**Gwyliadwraeth cudd** ***Covert surveillance***	*Any use of surveillance which is intentionally not shared with the subjects it is recording. Subjects will not be informed of such surveillance.*
Termau yn berthnasol i reoli cofnodion / *Terms relating to records management*		
Cadw'r wybodaeth yn gyflawn, yn gywir ac yn ddilys.	**Cywirdeb** ***Integrity***	*The preservation of the complete, accurate and validated state of information.*
Cofnodion sydd wedi'u dewis ar gyfer cadwraeth hirdymor oherwydd eu gwerth parhaus fel tystiolaeth neu fel ffynhonnell ar gyfer ymchwil hanesyddol neu ymchwil arall.	**Archifau** ***Archive***	*Records that have been selected for long term preservation because of their enduring value as evidence or as a source for historical or other research.*
Gellir adneuo cofnodion ar fenthyciad amhenodol ac os felly mae'r adneuwr yn cadw perchnogaeth ar y cofnodion. Mae gan yr adneuwyr yr hawl i dynnu eitemau'n ôl dros dro at ddibenion cyfreithiol, cyfeirio neu arddangosfa.	**Adneuo cofnodion** ***Depositing records***	*Records can be deposited on indefinite loan in which case the depositor retains ownership of the records. Depositors retain the right to temporarily withdraw items for legal purposes, reference or exhibition.*

Termau a Dogfennau / *Terms and Documents*

Disgrifiad	**Termau a Dogfennau / *Terms and Documents***	***Description***
Mae'r Rhestr o Asedau Gwybodaeth yn cynnwys gwybodaeth am ba ddata a gedwir, lle caiff ei storio, sut y caiff ei ddefnyddio, pwy sy'n gyfrifol ac unrhyw reoliadau neu amserlenni cadw pellach a allai fod yn berthnasol.	**Rhestr o Asedau Gwybodaeth** ***Information Asset Register***	*The information asset register contains information on what data is held, where it is stored, how it is used, who is responsible and any further regulations or retention timescales that may be relevant.*
Mae angen i'r ROPA gynnwys yr holl ofynion perthnasol a nodir yn Erthygl 30 o'r UK GDPR. Mae'r ROPA yn rhestru pob gweithgaredd prosesu unigol; yn disgrifio union ddefnydd y data; y mesurau technegol a threfniadol sydd ar waith i ddiogelu'r data; pwy a effeithir gan y prosesu; dadansoddi risg a phroseswyr data posibl.	**Cofnodion o Weithgareddau Prosesu (ROPA)** ***Records of Processing Activities (ROPA)***	*The ROPA needs to contain all the relevant requirements set out in Article 30 of the UK GDPR. The ROPA lists every single processing activity; describes the exact usage of the data; the technical and organisational measures that are in place for the protection of the data; who is affected by the processing; risk analysis and possible data processors.*
Mae Hysbysiad Preifatrwydd yn rhoi gwybod i unigolion am yr wybodaeth bersonol sy'n cael ei chasglu ac sy'n cael ei chadw amdanynt a sut y gallent ddisgwyl i'w gwybodaeth bersonol gael ei defnyddio ac at ba ddibenion. Rhaid i'r Hysbysiad Preifatrwydd fod yn benodol i'r gweithgaredd sy'n gofyn am wybodaeth bersonol.	**Hysbysiad Preifatrwydd** ***Privacy Notice***	*A Privacy Notice informs individuals about the personal information that is collected and is held about them and how they can expect their personal information to be used and for what purposes. The Privacy Notice must be specific to the activity which requires personal information.*
Mae DPIA yn ofyniad cyfreithiol ar gyfer prosesu gweithgareddau sy'n debygol o fod yn risg uchel. Bydd DPIA yn cael ei wneud cyn dechrau'r prosesu, lle mae prosesu'n debygol o arwain at risg uchel i hawliau a rhyddid unigolyn (e.e. lle	**Asesiadau Effaith Diogelu Data (DPIAau)** ***Data Protection Impact Assessments (DPIA)***	*DPIAs are a legal requirement for processing activities that are likely to be high risk. A DPIA is performed before commencing the processing, where processing is likely to result in a high risk to an*

mae'r ysgol yn bwriadu defnyddio math newydd o dechnoleg).		*individual's rights and freedoms (e.g. where the school is planning to use a new form of technology).*
Mae cytundeb prosesu data yn gontract cyfreithiol rwymol sy'n nodi hawliau a rhwymedigaethau pob parti (rheolwr data a phrosesydd data) sy'n ymwneud â diogelu data personol. Mae angen cytundeb prosesu data ar y rheolwr data gydag unrhyw bartïon sy'n gweithredu fel proseswyr data ar eu rhan.	**Cytundeb Prosesu Data (DPA)** ***Data Processing Agreement (DPA)***	*A data processing agreement is a legally binding contract that states the rights and obligations of each party (data controller and data processor) concerning the protection of personal data. The data controller needs a data processing agreement with any parties that act as data processors on their behalf.*
Digwyddiad diogelwch sy'n arwain at ddinistrio, colli, addasu, datgelu'n anawdurdodedig neu fynediad at ddata personol a drosglwyddir, a storir neu a brosesir mewn unrhyw ddull arall gan yr ysgol, yn ddamweiniol neu'n anghyfreithlon.	**Digwyddiad Diogelwch Data** ***Data breach***	*A breach of security leading to the accidental or unlawful destruction, loss, alteration, unauthorised disclosure of, or access to, personal data transmitted, stored or otherwise processed information.*
Lle datgelir data personol neu le ceir mynediad ato yn anawdurdodedig neu'n ddamweiniol.	**Digwyddiad cyfrinachedd** ***Confidentiality breach***	*Where there is an unauthorised or accidental disclosure of, or access to, personal data.*
Lle mae data personol yn cael ei newid yn anawdurdodedig neu'n ddamweiniol.	**Digwyddiad cywirdeb** ***Integrity breach***	*Where there is an unauthorised or accidental alteration of personal data.*
Lle mae colled mynediad at, neu ddinistr i ddata personol yn ddamweiniol neu'n anawdurdodedig.	**Digwyddiad argaeledd** ***Availability breach***	*Where there is an accidental or unauthorised loss of access to, or destruction of, personal data.*
Mae'r WASPI yn ffordd i sefydliadau sy'n ymwneud yn uniongyrchol ag iechyd, addysg, diogelwch, atal troseddu a lles cymdeithasol pobl yng Nghymru, rannu gwybodaeth bersonol yn effeithiol ac yn gyfreithlon.	**Cytundeb Rhannu Gwybodaeth Bersonol Cymru (WASPI)** ***Wales Accord on the Sharing of Personal Information (WASPI)***	*WASPI is a tool to help share personal information effectively and lawfully between organisations directly concerned with the health, education, safety, crime prevention and social well-being of people in Wales.*

Mae ISP yn cynorthwyo rhannu gwybodaeth bersonol yn rheolaidd a chyfartal rhwng rheolyddion data am reswm penodedig.	**Protocol Rhannu Gwybodaeth (ISP)** ***Information Sharing Protocol (ISP)***	*ISPs support, regular and reciprocal sharing of personal information between data controllers for a specified purpose.*
Mae DDA yn cynorthwyo datgelu gwybodaeth un ffordd o un rheolydd data i un neu fwy o reolyddion data am reswm penodedig.	**Gytundeb Datgelu Data (DDA)** ***Data Disclosure Agreement (DDA)***	*DDAs support one way disclosures of information from a data controller to one or more data controllers.*
Dogfen sydd yn darparu digon o sicrwydd fod trydydd parti yn cydymffurfio â chyfraith diogelu data pan yn dinistrio cofnodion ar ran yr ysgol.	**Tystysgrif Dinistr** ***Certificate of Destruction***	*A document that provides sufficient guarantees that a third party complies with data protection law when disposing of records on behalf of the school.*
Mae Cais gan Wrthrych y Data (SAR) yn gais a wneir gan neu ar ran unigolyn am yr wybodaeth y mae ganddynt hawl i ofyn i sefydliad amdani o dan UK GDPR.	**Cais gan Wrthrych y Data** ***Data Subject Access Request***	*A Subject Access Request (SAR) is a request made by or on behalf of an individual for the information which they are entitled to ask an organisation for under the UK GDPR.*
Cais am wybodaeth a gedwir gan gyrff cyhoeddus o dan Ddeddf Rhyddid Gwybodaeth 2000.	**Cais Rhyddid Gwybodaeth (RhG)** ***Freedom of Information (FOI) Request***	*Request for information held by public bodies under the Freedom of Information Act 2000.*
Mae cyfrifoldeb rhiant yn golygu hawliau cyfreithiol, dyletswyddau, pwerau, cyfrifoldebau ac awdurdod sydd gan riant dros blentyn ac eiddo'r plentyn. Mae gan berson sydd â chyfrifoldeb rhiant dros blentyn yr hawl i wneud penderfyniadau am ei ofal a'i fagwraeth.	**Cyfrifoldeb Rhiant** ***Parental Responsibility***	*Parental responsibility means the legal rights, duties, powers, responsibilities and authority a parent has for a child and the child's property. A person who has parental responsibility for a child has the right to make decisions about their care and upbringing.*
Y ffurflen SA3 ydi'r ffurflen swyddogol mae'r Heddlu yn gorfod ei defnyddio pan yn gwneud cais am wybodaeth personol.	**Ffurflen SA3- Cais i sefydliad allanol am ddatgelu data personol i'r Heddlu** ***SA3 Form- Request to external organisation for***	*The SA3 form is the official form that the Police must use when making a request for personal information.*

	the disclosure of personal data to the Police	
Mae cytundeb lefel gwasanaeth yn gontract ffurfiol neu anffurfiol rhwng darparwr gwasanaeth mewnol neu allanol a defnyddiwr terfynol y gwasanaeth. Mae'n nodi'r hyn y bydd y cleient yn ei dderbyn ac yn egluro'r hyn a ddisgwylir gan y darparwr gwasanaeth.	**Cytundeb Lefel Gwasanaeth** ***Service Level Agreement***	*A service level agreement is a formal or informal contract between an internal or external service provider and the end user of the service. It specifies what the client will receive and clarifies what is expected of the service provider.*

Sefydliadau / *Organisations*

Disgrifiad	**Sefydliad / *Organisation***	***Description***
Yr ICO yw corff annibynnol y DU (awdurdod goruchwylio) a sefydlwyd i gynnal hawliau gwybodaeth. Rôl yr ICO yw cynnal hawliau gwybodaeth er budd y cyhoedd. Mae hyn yn cynnwys ymdrin â chwynion ynghylch problemau, cael gafael ar wybodaeth bersonol gan sefydliad, neu os oes pryderon ynghylch sut mae sefydliad wedi ymdrin â gwybodaeth - os yw'r wybodaeth yn anghywir, wedi'i cholli neu ei datgelu i rywun arall. Adroddir am achosion o dorri data sy'n risg uchel i unigolion i'r ICO. Ffôn: 0303 123 1113 Cyfeiriad: Information Commissioner's Office, Wycliffe House, Water Lane, Wilmslow, Cheshire, SK9 5AF	**Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth (ICO)** ***Information Commissioner's Office (ICO)***	*The ICO is the UK's independent body (supervisory authority) set up to uphold information rights. The ICO's role is to uphold information rights in the public interest. This includes dealing with complaints regarding problems accessing personal information from an organisation, or if there are concerns about how an organisation has handled information- if the information is wrong, has been lost or disclosed to someone else. Data breaches that are a high risk to individuals are reported to the ICO.* *Telephone: 0303 123 1113* *Address: Information Commissioner's Office, Wycliffe House, Water Lane, Wilmslow, Cheshire, SK9 5AF*

Mae cyngor ac arweiniad ar gael drwy eu gwefan: www.ico.org.uk **Swyddfa ICO Cymru** Ffôn: 0330 414 6421 E-bost: wales@ico.org.uk Cyfeiriad: Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth – Cymru Yr Ail Lawr, Tŷ Churchill, Ffordd Churchill, Caerdydd, CF10 2HH		*Advice and guidance is available via their website www.ico.org.uk* ***ICO Wales Office*** *Telephone: 0330 414 6421* *E-mail: wales@ico.org.uk* *Address: Information Commissioner's Office – Wales, 2nd Floor, Churchill House, Churchill Way, Cardiff, CF10 2HH*
Darparu ymateb effeithiol i ddigwyddiadau er mwyn lleihau niwed i'r DU, helpu gydag adferiad, a dysgu gwersi ar gyfer y dyfodol pan fydd digwyddiad seiberddiogelwch wedi digwydd- mae sefydliadau'n rhoi gwybod i'r NCSC am ddigwyddiadau seiber. Mae'r NCSC hefyd yn cydweithio â sefydliadau gorfodaeth ac amddiffyniad y gyfraith eraill, asiantaethau cudd-wybodaeth a diogelwch y DU a phartneriaid rhyngwladol. https://www.ncsc.gov.uk/	**The National Cyber Security Centre (NCSC)**	*Provide effective incident response to minimise harm to the UK, help with recovery, and learn lessons for the future when a cyber-security incident has occurred- organisations report cyber incidents to the NCSC.* *The NCSC also works collaboratively with other law enforcement, defence, the UK's intelligence and security agencies and international partners.* *https://www.ncsc.gov.uk/*
Mae gan yr Archifdy Cenedlaethol rôl o oruchwylio ac arwain ar gyfer y sector archifdy cyfan a'r proffesiwn archifdy yn y DU, gan gynnwys archifau llywodraeth leol ac anllywodraethol.	**Yr Archifdy Cenedlaethol** ***The National Archives***	*The National Archives has a role of oversight and leadership for the entire archives sector and archives profession in the UK, including local government and non-governmental archives.*

Deddfwriaeth, Deddfau a Chanllawiau / *Laws, Acts and Guidance*

Deddfwriaeth, Deddfau a Chanllawiau	***Laws, Acts and Guidance***
Rheoliad Diogelu Data Cyffredinol y Deyrnas Unedig (UK GDPR)	*The UK General Data Protection Regulation (UK GDPR)*
Deddf Diogelu Data 2018	*Data Protection Act 2018*
Cyfnodau Cadw Ysgolion	*Schools Retention Period*
Surveillance Camera Commissioner's Code of Practice- In the picture: A data protection code of practice for surveillance cameras and personal information	*Surveillance Camera Commissioner's Code of Practice- In the picture: A data protection code of practice for surveillance cameras and personal information*
Information Commissioner's Office (ICO) 'Subject access code of practice: Dealing with requests from individuals for personal information'	*Information Commissioner's Office (ICO) 'Subject access code of practice: Dealing with requests from individuals for personal information'*
Data Sharing Code of Practice	*Data Sharing Code of Practice*
Cod Plant - Dyluniad sy'n briodol i oedran: cod ymarfer ar gyfer gwasanaethau ar-lein.	*Children's Code- Age appropriate design: a code of practice for online services*
Right of access: detailed guidance	*Right of access: detailed guidance*
Information Commissioner's Office (ICO)- Taking Photographs in Schools	*Information Commissioner's Office (ICO)- Taking Photographs in Schools*
Information Commissioner's Office (ICO) - 'Data controllers and data processors: what the difference is and what the governance implications are'.	*Information Commissioner's Office (ICO) - 'Data controllers and data processors: what the difference is and what the governance implications are'.*
The General Data Protection Regulation: Guidance on Consent (Information Governance Alliance)	*The General Data Protection Regulation: Guidance on Consent (Information Governance Alliance)*
Deddf Rhyddid Gwybodaeth 2000	*Freedom of Information Act 2000*
Deddf Hawliau Dynol 1998	*Human Rights Act 1998*
Protection of Freedoms Act 2012	*Protection of Freedoms Act 2012*
Rheoliadau Addysg (Gwybodaeth am Ddisgyblion) (Cymru) 2004	*The Education (Pupil Information) (Wales) Regulations 2004*
Llywodraeth Cymru - Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014, Gweithio Gyda'n Gilydd i Ddiogelu Pobl, Rhannu gwybodaeth i ddiogelu plant, Canllaw anstatudol i ymarferwyr, Gorffennaf 2019	*Welsh Government- Social Services and Well-being (Wales) Act 2014, Working Together to Safeguard People, Information sharing to safeguard children, Non-statutory guide for practitioners, July 2019*
Reoliadau Diogelu Data (Ffioedd a Gwybodaeth) 2018	*Data Protection (Charges and Information) Regulations 2018*
Information Commissioner's Opinion: The use of live facial recognition technology in public places	*Information Commissioner's Opinion: The use of live facial recognition technology in public places*